

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

 Жильцов О.Б.
« _____ » _____ 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гроші та кредит

для студентів

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 072.00.01 «Фінанси і кредит»

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307985
Програма № 1285/24
Начальник відділу моніторингу якості освіти

(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2024

Київ – 2024

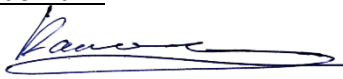
Розробники:

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів
Житар Максим Олегович
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Загарій Вадим Петрович

Викладачі:

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Загарій Вадим Петрович

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фінансів
Протокол №7 від 27.08.2024

Завідувач кафедри Андрій РАМСЬКИЙ
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми) 072.00.01 Фінанси і кредит
(назва освітньої програми)

27.08.2024

Керівник освітньої програми Аліна НЕЧИПОРЕНКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

27.08.2024

Заступник декана Оксана КАЗАК
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5/150	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом:	5	
Обсяг кредитів	5	
Обсяг годин, в тому числі:	150	
Аудиторні	70	
Модульний контроль	10	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	40	
Форма семестрового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу - поглиблення теоретичних та практичних знань студентів в сфері грошово-кредитних відносин, монетарної політики та економічної науки в цілому.

Завдання курсу - вивчення теорій грошей, їх функцій, вартості та об'єктивних законів, що регулюють грошовий обіг. Дослідження особливостей механізму функціонування грошово-кредитного ринку на основі співвідношення попиту та пропозиції, тенденцій та закономірностей його розвитку в сучасних умовах, аналіз цього процесу в умовах ринкової трансформації економіки України. Вивчення суперечностей становлення грошового ринку в Україні, аналіз грошової реформи, розгляд основних напрямів монетарної політики НБУ, встановлення її взаємозв'язку з економічною політикою в цілому.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

сутність та функції таких категорій, як „гроші”, „кредит”, зміст основних теорій грошей, поняття грошового обігу, грошових потоків, грошового ринку та грошових систем, основ кредитних, розрахункових і валютних відносин;

Вміти:

Використовувати грошово-кредитні інструменти у системі регулювання економіки України, оцінювати кредитну історію позичальника, аналізувати та розраховувати грошову масу в грошовому обороті.

Відповідність дисципліни «Гроші та кредит» компетентностям (освітня програма 072.00.01 Фінанси і кредит):

Загальні:

- ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 12 Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові):

- СК 2 Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК 5 Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

Програмні результати навчання

ПР 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР 3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР 17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	МК	
<i>Змістовий модуль I.</i>							
Тема 1. Сутність і функції грошей	11	4		4			3
Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса	7	2		2			3
Тема 3. Грошовий ринок	7	2		2			3
Модульний контроль	2					2	
Разом	27	8		8		2	9
<i>Змістовий модуль II.</i>							
Тема 4. Грошові системи	7	2		2			3
Тема 5. Інфляція і грошові реформи	11	4		4			3
Модульний контроль	2					2	
Разом	20	6		6		2	6
<i>Змістовий модуль III.</i>							
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи	7	2		2			3
Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	7	2		2			3
Тема 8. Основи грошово-кредитної політики	11	4		4			3
Модульний контроль	2					2	
Разом	27	8		8		2	9
<i>Змістовий модуль IV.</i>							
Тема 9. Кредит у ринковій економіці	7	2		2			3
Тема 10. Фінансові посередники грошового ринку	9	4		2			3
Тема 11. Центральні банки	7	2		2			3
Тема 12. Комерційні банки	7	2		2			3
Модульний контроль	2					2	
Разом	32	10		8		2	12
<i>Змістовий модуль V.</i>							
Тема 13. Міжнародні валютно-кредитні установи	6	2		2			2
Тема 14. Міжнародні валютно-кредитні відносини	6	2		2			2
Модульний контроль	2					2	
Разом	14	4		4		2	4
Підготовка та проходження контрольних заходів - екзамен	30						
Усього	150	36		34		10	40

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ТЕМА 1. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ

Зміст теми Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у створенні грошей. Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як особливий товар, мінова і споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші й гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями. Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини та механізм демонетизації золота. Ідеальні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей. Різновиди сучасних кредитних грошей. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань у якості грошей. Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираження вартості грошей при різних їх формах. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент. Функції грошей. Поняття функції грошей та їх еволюція, функція міри вартості, її суть і сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошове вираження вартості товарів. Функція засобу обігу, її суть і сфера використання. Функція засобу платежу, її суть і відмінність від функції засобу обігу. Сфера використання. Функція засобу нагромадження, її суть і сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Роль грошей у ринковій економіці.

Основні терміни та поняття Гроші як гроші і гроші як капітал. Форми грошей та їх еволюція. Функції грошей. Масштаб цін. Вартість грошей. Товарні гроші. Металеві гроші. Кредитні та електронні гроші. Вексель. Чек. Банкнота. Платіжна система.

ТЕМА 2. ГРОШОВИЙ ОБОРОТ ТА ГРОШОВА МАСА

Зміст теми Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Основні ринки, що взаємно пов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту. Економічна основа та загальна схема грошового обороту. Грошові потоки. Поняття грошового потоку та критерії їх класифікації. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок окремих видів грошових потоків. Балансування потоку національного доходу та потоку національного продукту через внутрішній і зовнішній грошові ринки. Структура грошового обороту. Готівковий та

безготівковий грошовий оборот. Сектори грошового обороту; фінансовий та кредитний сектори. Маса грошей, її динаміка в Україні (1991-2007 рр.) що обслуговує грошовий оборот, її склад та фактори, що визначають її зміну. Базові гроші. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей, поняття, фактори, що визначають швидкість обігу та її вплив на масу і стабільність грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Закон кількості грошей, необхідних для обороту, його суть, вимоги та наслідки порушення вимог. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей акціонерних (кооперативних) банків. Грошовий мультиплікатор. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг банкнот, розмінних монет, депозитних грошей, векселів, чеків. Їх суть та характеристика. Поняття дебетового та кредитового обороту.

Основні терміни та поняття Грошовий оборот. Рух грошей. Грошові потоки. Грошова маса і грошова база. Готівковий оборот. Безготівковий грошовий оборот. Грошовий агрегат. Грошово-кредитний мультиплікатор.

ТЕМА 3. ГРОШОВИЙ РИНОК

Зміст теми Сутність грошового ринку. Об'єкт купівлі-продажу на грошовому ринку. Суб'єкти та інструменти грошового ринку. Неборгові і боргові зобов'язання. Депозитні і позичкові зобов'язання. Характеристика основних грошових потоків грошового ринку. Канали руху грошових потоків та фінансовий (грошовий) ринок. Економічна структура грошового ринку. Характеристика основних видів фінансового ринку: ринку короткострокових позик, короткострокових фінансових активів, цінних паперів, середньо- і довгострокових позик.

Сутність попиту на гроші. Попит на гроші і швидкість обігу грошей. Теоретичні моделі попиту на гроші. Цілі, мотиви та чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Трансакційний мотив. Попит на гроші і реальні доходи. Очікуваний доход на гроші. Купівельна спроможність грошей. Попит на гроші і норма відсотка. Характеристика основних положень теорії попиту грошей: теорія касових залишків, кейнсіанські теорії і теорія сучасного монетаризму. Особливості попиту на гроші в умовах перехідної економіки України. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Роль банківської системи у формуванні пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей. Крива пропозиції грошей. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та відсоток. Наслідки зміни попиту і пропозиції на гроші. Вплив на ринок змін у попиті і пропозиції грошей. Характеристика облікового ринку та його особливості. Характеристика міжбанківського ринку та операції на міжбанківському ринку. Роль міжбанківського ринку у становленні ринкової економіки в Україні.

Основні терміни та поняття Вартість грошей. Попит грошей. Пропозиція грошей. Рівновага на грошовому ринку. Швидкість обігу грошей. Норма відсотка. Обліковий відсоток. Депозитний відсоток. Онкольний кредит.

Вексельний кредит. Депозитний сертифікат. Міжбанківський ринок. Міжбанківський кредит.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ТЕМА 4. ГРОШОВІ СИСТЕМИ

Зміст теми Поняття грошової системи. Грошова система – форма організації грошового обороту. База формування і функціонування грошової системи. Центральний банк – інституційний центр грошової системи. Об'єкти регулятивного впливу грошової системи. Призначення грошової системи та її місце в економічній системі країни. Основні елементи економічної системи та їх характеристика. Грошова одиниця. Масштаб цін. Види та купюрність грошових знаків. Сегментація безготівкових грошових розрахунків. Регламентація готівкового грошового обороту. Регламентація режиму валютного курсу та операцій із валютними цінностями. Регламентація режиму банківського процесу. Державні органи, які здійснюють регулювання грошового обороту. Типи грошових систем, їх еволюція. Ринкова та неринкові грошові системи. Форми саморегулювання грошових систем: біметалізм та монометалізм. Система паралельної валюти – найпоширеніша форма біметалізму подвійна валюта. Золотий монометалізм і його види: золотомонетний стандарт, золотозливковий стандарт, золотодевізний стандарт. Характеристика регульованих грошових систем. Система паперово грошового та кредитного обігу. Відкриті і закриті грошові системи. Форми організації безготівкових розрахунків за допомогою: платіжних доручень, платіжних вимог доручень, чеків, акредитивів, векселів. Створення і розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти – гривні. Види і купюрність грошових знаків в Україні. Державне і правове регулювання грошової сфери як фактор забезпечення фінансової стабільності.

Основні терміни та поняття Грошова система та її елементи. Типи грошової системи. Види готівкових грошових знаків. Регламентація безготівкового обороту. Валютна система. Біметалізм. Монометалізм. Система кредитного обігу. Платіжне доручення. Платіжна вимога-доручення. Акредитив. Простий та переказний вексель. Розрахунковий чек. Елементи грошової системи України.

ТЕМА 5. ІНФЛЯЦІЯ І ГРОШОВІ РЕФОРМИ

Зміст теми Теоретичні концепції інфляції та інфляційного процесу. Теорія-інфляції попиту. Теорія-інфляції витрат. Суть та форми інфляції. Інфляція і дефляція. Етапи інфляційного процесу. Причини інфляції. Форми інфляції: повзуча інфляція; галопуюча інфляція; гіперінфляція; супергіперінфляція та їх дослідження. Зовнішні ознаки інфляції: відкрита інфляція; прихована інфляція, їх характеристика. Причини інфляції, монетарні та загальноекономічні чинники. Причини інфляції попиту. Причини

фіскальної інфляції. Характерні ознаки інфляції витрат і її чинники. Показники вимірювання інфляції: індекс вартості життя; індекс купівельної спроможності; індекс споживчих цін; індекс цін виробника. Особливості інфляційного процесу в Україні. Розвиток інфляційного процесу в Україні у 1992-2007 рр. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість та життєвий рівень населення. Методи регулювання інфляції. Антиінфляційна політика. Грошові реформи та методи їх проведення. Дефляційна політика. Політика доходів.

Основні терміни та поняття Інфляція. Форми інфляції. Інфляція і дефляція. Показники вимірювання інфляції. Фіскальна інфляція. Індекс інфляції. Інфляція попиту. Інфляція пропозиції. Нуліфікація. Девальвація. Ревальвація. Деномінація.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

ТЕМА 6. ВАЛЮТНИЙ РИНОК І ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ

Зміст теми Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валют: національна, іноземна. Суть та види валютних відносин. Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Основні види валютних операцій. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку. Валютне регулювання: суть та необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядку здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу, використання валютної виручки, здійснення валютних платежів, нагромадження золотовалютних запасів тощо). Валютні операції та їх класифікація. Касові операції. Строкові валютні операції (форвардні, ф'ючерсні, опціонні). Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Розвиток валютної системи України. Європейська валютна система. Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ в її функціонуванні. Проблеми формування валютної системи країн СНД. Валютний курс та конвертованість валют. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення та механізм забезпечення конвертованості валют.

Основні терміни та поняття Валюта. Валютні операції. Валютний ринок. Валютне регулювання. Валютний курс. Фіксовані курси. Конвертованість валюти. Гнучкі (плаваючі) курси. Валютна інтервенція. Механізм регулювання валютного курсу. Валютні системи. Міжнародні розрахунки. Конверсійні операції. Форми міжнародних розрахунків. Валютні ризики і валютне регулювання. Форвардні операції. Ф'ючерсні операції. Опціонні операції. Валютний своп. Валютний арбітраж. Валютний механізм.

ТЕМА 7. КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ І СУЧАСНИЙ МОНЕТАРИЗМ

Зміст теми Металістична теорія грошей. Розвиток металістичної теорії грошей. Основні представники металістичної теорії грошей. Меркантилісти як основні представники металістичної теорії грошей.

Номіналістична теорія грошей. Основні представники номіналізму. Вартісна теорія грошей в працях англійських вчених. Австрійська та Кейнсіанська школи в номіналізмі. Вклад Дж. Кейнса у вдосконалення теорії і практики застосування кількісної теорії грошей. Та розбудови кредитно-грошового механізму державного регулювання економіки. Кількісна теорія грошей. Період зародження кількісної теорії грошей. Подальший розвиток кількісної теорії грошей в працях І. Фішера. Математичне рівняння Фішера. Абсолютний рівень цін з позицій кількісної теорії. Вплив неокласиків на розвиток кількісної теорії грошей. Теорія інфляції. Кейнсіанська теорія інфляції. Крива Філіпа. Монетаристська концепція інфляції. М Фрідмен як основний представник монетаристської концепції інфляції. Теорія інфляції викликаної надлишковими витратами виробництва. Теорія інфляційної спіралі в працях західних економістів.

Основні терміни та поняття Металістична теорія. Номіналістична теорія. Рівняння І. Фішера. Кількісна теорія. Кейнсіанська модель. Монетаризм.

ТЕМА 8. ОСНОВИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Зміст теми Сутність грошово-кредитної політики та її інституційна основа. Визначення грошово-кредитної політики, її об'єкти та суб'єкти. Вимоги до банківської системи та грошового ринку як до складових інституційної основи грошово-кредитної політики. Цільова спрямованість грошово-кредитної політики. Визначення стратегічних, проміжних і тактичних цілей. Установлення параметрів цілей. Передавальний механізм та ефективність грошово-кредитної політики. Основні ланки передавального механізму грошово-кредитної політики у короткостроковому та у довгостроковому періодах. Вплив грошово-кредитної політики на національну економіку. Типи грошово-кредитної політики. Політика грошово-кредитної рестрикції: спрямованість, умови застосування, види. Політика грошово-кредитної експансії: спрямованість, умови застосування, види. Місце і роль грошово-кредитної політики в загальнодержавній економічній політиці. Взаємозв'язок та порівняльний аналіз грошово-кредитної та фіскальної політики. Кейнсіанський та монетаристський підходи до грошово-кредитної політики. Особливості визначення та реалізації грошово-кредитної політики в Україні на різних етапах перехідного періоду.

Основні терміни та поняття Грошово-кредитна політика. Політика обов'язкових резервних вимог. Політика рефінансування. Процентна політика. Облікова ставка НБУ.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ТЕМА 9. КРЕДИТ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Зміст теми Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Економічні чинники кредиту та особливості їх прояву в різних галузях народного господарства. Суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Кредит як форма суспільних відносин. Кредит – форма руху позичкового капіталу. Ознаки позичкового капіталу. Ринок позичкових капіталів. Позичковий процент. Економічна основа, стадії та закономірності руху кредиту. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин. Зв'язок кредиту в ринковій економіці. Функціональна характеристика й типи кредитних відносин. Структура кредитних відносин. Розвиток кредитних відносин в умовах трансформації економіки України. Функції кредиту та їх характеристика. Форми та види кредиту. Форми кредиту, їх характеристика. Товарна і грошова форма кредиту, їх використання. Переваги і недоліки кожної форми. Види кредиту та їх класифікація. Характеристика основних видів кредиту. Комерційний кредит. Об'єкт комерційного кредиту і його суб'єкти. Призначення комерційного кредиту. Механізм комерційних кредитних відносин і його характер. Споживчий кредит і його призначення. Механізм споживчого кредитування. Нові види споживчого кредиту: чековий кредит; кредитна картка; ломбарди. Державний кредит і його призначення. Види державного кредиту. Класифікація державних позик, їх характеристика. Ощадна справа. Банківський кредит. Об'єкт банківського кредиту. Механізм банківського кредитування. Класифікація банківських кредитів. Система банківського кредитування. Принципи банківського кредитування. Вартість кредиту. Поняття кредитної системи її структура та складові. Кредитна система України як елемент інфраструктури грошового ринку. Складові елементи кредитної системи та їх загальна характеристика.

Основні терміни та поняття Сутність кредиту. Середня норма процента. Процентні ставки. Маржа. Позичковий капітал. Функції кредиту. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин. Кредитор. Позичальник. Кредитна операція. Форми кредиту. Вид кредиту. Міжгосподарський кредит. Банківський кредит. Державний кредит. Споживчий кредит. Іпотечний кредит. Кредитна система. Кредитний механізм.

ТЕМА 10. ФІНАНСОВІ ПОСЕРЕДНИКИ ГРОШОВОГО РИНКУ

Зміст теми Основні поняття про спеціалізовані фінансово-кредитні інститути (СФКІ), їх місце і роль в кредитній. Об'єктивні передумови та причини становлення і розвитку фінансово-кредитних установ як посередників на грошовому ринку. Основні напрями діяльності сучасних фінансово-кредитних установ. Види, функції, принципи й типи операцій фінансово-кредитних організацій. Відмінності посередницької діяльності небанківських фінансово-кредитних установ від банківської діяльності.

Договірні фінансові посередники. Інвестиційні фінансові посередники. Інвестиційні фонди, їх діяльність в Україні та правове забезпечення. Діяльність договірних посередників. Страхові компанії, страховий бізнес і його розвиток в Україні та правове забезпечення. Недержавні пенсійні фонди і механізм їх функціонування їх характеристика. Переваги і недоліки приватних пенсійних фондів Їх діяльність в Україні та їх правове забезпечення. Ломбарди і механізм їх функціонування. Фінансові компанії і особливості їх діяльності в перехідний період. Кредитні кооперативи (товариства, спілки), їх спеціалізація і перспективи розвитку. Міжбанківські об'єднання, їх роль в діяльності банківської та кредитної системи. Види міжбанківських об'єднань та їх характеристика. Проблеми розвитку небанківських фінансово-кредитних установ в Україні.

Міжбанківські об'єднання їх роль в кредитній системі України. Характеристика головних представників міжбанківських об'єднань (асоціативного комерційного типу – консорціуми та картелі та корпоративного типу – концерни та трести).

Основні терміни та поняття Небанківські фінансово-кредитні установи України. Інвестиційний фонд. Позиково-ощадна асоціація. Кредитна спілка. Пенсійний фонд. Інвестиційна компанія. Фінансова компанія. Страхова компанія. Ломбард. Банківський консорціум. Банківський картель. Банківський трест.

ТЕМА 11. ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ

Зміст теми Центральні банки, їх походження, призначення, функції та операції. Функції центральних банків та їх характеристика. Побудова, розвиток і діяльність Національного банку України. Функції Національного банку України та їх аналіз. Грошово – кредитна політика Національного банку України. Правова основа діяльності Національного банку України. Статутний капітал НБУ. Функції Національного банку. Організаційні основи та структура. Стійкість банківської системи та механізм її забезпечення. Критерії стійкості. Поняття та значення стійкості банків. Нагляд і контроль за діяльністю банків. Страхування банківських депозитів та кредитів. Створення банківських резервів.

Основні терміни та поняття Центральні банки. Кредитна система. Банківська система. Національний банк України. Функції Національного банку України.

ТЕМА 12. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ

Зміст теми Класифікація і характеристика комерційних банків. Характеристика комерційних банків за формою власності (акціонерні, кооперативні, державні, муніципальні та ін.) Поняття банківської системи. Економічна сутність банку, визначення сутності банку. Види банків. Групи банків. Аналіз за активами найбільших та великих банків України. Структура

прибутку та рентабельності активів комерційних банків України. Необхідність поєднання банків у систему. Поняття банківської системи. Основи організації банківської системи: принципи побудови, цілі, механізм функціонування. Функції банківської системи. Становлення і динаміка розвитку банківської системи України. Банки другого рівня, їх походження, види, правові основи організації.

Операції комерційних банків (пасивні, активні, лізингові, трастові, факторингові, торгово-комісійні та ін.), їх загальна характеристика та аналіз в Україні за останні 5 років. Доходи, видатки і ліквідність активів комерційних банків. Найбільші та великі банки України.

Основні терміни та поняття Комерційний банк. Пасивні операції. Активні операції. Банківські ресурси. Банківська операція. Дворівнева банківська система. Депозит банківський. Ліквідність банківських активів. Інкасові операції. Акредитив. Акцептні операції. Переказні операції. Факторинг. Лізинг. Трастові операції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V.

ТЕМА 13. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ УСТАНОВИ

Зміст теми Загальна характеристика міжнародних валютно-кредитних установ. Сутність міжнародного кредиту. Об'єкти та суб'єкти міжнародного кредиту. Міжнародний валютний фонд його капітал і основні напрямки діяльності. Процес кредитування, регулювання міжнародних валютних відносин та постійний нагляд за світовою економікою з боку МВФ. Співпраця України і МВФ. Група Світового банку: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку та ін. Історія їх розвитку та аналіз основних напрямків діяльності.

Основні терміни та поняття МВФ, Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку.

ТЕМА 14. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

Зміст теми Роль міжнародного кредиту в економічному розвитку. Негативні наслідки розвитку міжнародного кредитування. Фінанси міжнародних установ. Характеристика фінансів та генезис розвитку Організації Об'єднаних Націй. Європейський союз та його інтеграційні процеси. Міжнародні фінансові відносини та їх грошові потоки. Строк міжнародного кредиту. Вартість міжнародного кредиту. Вид забезпечення. Міжнародні розрахунки та валютне регулювання. Валютний ринок і його ціноутворення. Валютне регулювання та її система. Валютно-фінансові і платіжні умови міжнародного кредиту. Валюта кредиту і платежу. Світові кредитні і фінансові центри. Основні тенденції розвитку світового ринку позичкових капіталів.

Основні терміни та поняття Міжнародний кредит. Об'єкти та суб'єкти міжнародного кредиту. Міжнародне валютне регулювання. Валютне

регулювання. SDR. ECU. Валютні інтервенції. Світовий ринок позичкових капіталів. Світовий грошовий ринок. Світовий ринок капіталу.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за оцінювання	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3	4	4	5	5	2	2
Відвідування практичних занять	1	4	4	3	3	4	4	5	5	2	2
Робота на практичному занятті	10	4	40	3	30	4	40	5	50	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	3	15	4	20	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	-	88	-	71	-	88	-	105	-	59
Максимальна кількість балів: 411											
Розрахунок коефіцієнта: $411:60=6,85$											
Екзамен: 40											
Загалом: 100											

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I			
1	Сутність і функції грошей	3	5
2	Грошовий оборот і грошова маса	3	5
3	Грошовий ринок	3	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II			
4	Грошові системи	3	5
5	Інфляція і грошові реформи	3	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III			
6	Валютний ринок і валютні системи	3	5
7	Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	3	5
8	Основи грошово-кредитної політики	3	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV			
9	Кредит у ринковій економіці	3	5

10	Фінансові посередники грошового ринку	3	5
11	Центральні банки	3	5
12	Комерційні банки	3	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V			
13	Міжнародні валютно-кредитні установи	2	5
14	Міжнародні валютно-кредитні відносини	2	5
Разом		40	70

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1, 2, 3 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
II	Теми 4, 5 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
III	Теми 6, 7, 8 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
IV	Теми 9, 10, 11, 12 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
V	Теми 13, 14 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання студента за семестр, що здійснюється у формі іспиту. Допуск до іспиту виставляється на останньому занятті за кількістю набраних в семестрі рейтингових балів (в межах 60). Максимальна оцінка на іспиті - 40 балів. Максимальна підсумкова оцінка 100 балів. Форма проведення іспиту - письмова відповідь. Білет містить: два теоретичні питання, тести з 10 питань, дві задачі.

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Наукові погляди на походження, сутність та вартість грошей
2. Форми грошей та їх якісні властивості
3. Функції грошей: сутність та взаємозв'язок
4. Роль грошей у ринковій економіці
5. Методологічні основи кількісної теорії грошей. Класична кількісна теорія грошей
6. Трансакційний варіант кількісної теорії І. Фішера
7. Кон'юнктурний варіант М.І. Тугана-Барановського
8. Кембриджська версія кількісної теорії грошей
9. Внесок Дж. М. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей
10. Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії грошей
11. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей
12. Сутність, економічна основа та структура грошового обороту
13. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування
14. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати. Грошова база
15. Швидкість обігу грошей: поняття та фактори, що її визначають

16. Закон грошового обігу
17. Механізм зміни маси грошей в обороті (первинна та вторинна емісія, грошово-кредитний мультиплікатор)
18. Сутність, особливості функціонування, інституційна модель та структура грошового ринку
19. Поняття та мотиви попиту на гроші. Чинники впливу на попит на гроші
20. Пропозиція грошей: поняття та чинники впливу на її формування
21. Графічна модель грошового ринку
22. Сутність, класифікація та структура грошових систем
23. Характеристика грошових систем металевого та паперово-кредитного обігу
24. Створення та розвиток грошової системи України
25. Грошово-кредитна політика центрального банку: сутність, типи, цілі
26. Інструменти грошово-кредитної політики
27. Проблема монетизації бюджетного дефіциту та валового внутрішнього продукту
28. Сутність, види, вимірювання, причини інфляції
29. Соціально-економічні наслідки інфляційних процесів та методи державного регулювання інфляції
30. Особливості інфляційного процесу в Україні
31. Сутність та види грошових реформ
32. Особливості проведення грошової реформи в Україні
33. Сутність валюти та валютних відносин. Класифікація валюти
34. Загальні засади функціонування валютного ринку
35. Поняття та економічна основа валютних курсів. Режими валютних курсів. Чинники впливу на валютний курс та механізм його регулювання
36. Функції та операції валютного ринку
37. Поняття та класифікація валютних систем
38. Національна валютна система: поняття, елементи
39. Еволюція світової валютної системи
40. Розвиток європейської валютної системи
41. Сутність та методи валютного регулювання
42. Сутність та структура кредиту. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту
43. Теоретичні концепції кредиту
44. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування
45. Форми та види кредиту
46. Загальна характеристика банківського, міжгосподарського, споживчого, державного, міжнародного кредиту
47. Економічні межі кредиту та наслідки їх порушення
48. Функції кредиту та його роль у розвитку економіки
49. Розвиток кредитних відносин в Україні в перехідний період
50. Позичковий процент: сутність, функції та роль у суспільстві
51. Сутність, призначення та види фінансового посередництва
52. Економічна сутність та функції банків

53. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи. Особливості побудови банківської системи України
54. Механізм забезпечення стабільності банківської системи та банківської діяльності
55. Призначення, роль, класифікація та характеристика небанківських фінансово-кредитних установ.
56. Причини, шляхи створення та організаційно-правовий статус центральних банків
57. Основні напрями діяльності центральних банків у сучасних умовах
58. Національний банк України – центральний банк держави
59. Призначення, походження та класифікація комерційних банків. Особливості діяльності комерційних банків в Україні
60. Класифікація та характеристика операцій банків
61. Банківські послуги: види, характеристика
62. Міжнародний валютний фонд: функції, співробітництво з Україною
63. Світовий банк: цілі, структура, співробітництво з Україною
64. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції: загальна характеристика, основні напрями діяльності
65. Європейський банк реконструкції та розвитку: мета функціонування, пріоритети діяльності в Україні
66. Банк міжнародних розрахунків: функції та перспективи співпраці з Україною

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 150 год., лекції – 36 год., практичні – 34 год., самостійна робота – 40 год., модульний контроль – 10 год., іспит 30 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV				Змістовий модуль V		
Кількість балів за модуль	88 балів		71 бал		88 балів			105 балів				59 балів		
Теми лекцій	Сутність і функції грошей (2 бали)	Грошовий оборот і грошова маса (1 бал)	Грошовий ринок (1 бал)	Грошові системи (1 бал)	Інфляція і грошові реформи (2 бали)	Валютний ринок і валютні системи (1 бал)	Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм (1 бал)	Основи грошово-кредитної політики (2 бали)	Кредит у ринковій економіці (1 бал)	Фінансові посередники грошового ринку (2 бали)	Центральні банки (1 бал)	Комерційні банки (1 бал)	Міжнародні валютно-кредитні установи (1 бал)	Міжнародні валютно-кредитні відносини (1 бал)
Теми семінарських та практичних занять	Сутність і функції грошей (22 бали)	Грошовий оборот і грошова маса (11 балів)	Грошовий ринок (11 балів)	Грошові системи (11 балів)	Інфляція і грошові реформи (22 бали)	Валютний ринок і валютні системи (11 балів)	Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм (11 балів)	Основи грошово-кредитної політики (22 бали)	Кредит у ринковій економіці (11 балів)	Фінансові посередники грошового ринку (22 балів)	Центральні банки (11 балів)	Комерційні банки (11 балів)	Міжнародні валютно-кредитні установи (11 балів)	Міжнародні валютно-кредитні відносини (11 балів)
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			Модульна контрольна робота 4 (25 балів)				Модульна контрольна робота 5 (25 балів)		
Сума за семестр	411, коефіцієнт переведення у 60-бальну шкалу 6,85													
Семестровий контроль	Екзамен (40 балів)													

8. Рекомендовані джерела

Нормативні джерела:

1. Конституція України, прийнята Законом від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР (зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР>.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV (зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Find>
3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Про заставу : Закон України від 2.10.1992 р. № 2654-XII (зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>
5. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV (зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
6. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2374-III (із змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>
7. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2346-III (із змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III (зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
9. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI(зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
10. Про валюту і валютні операції : Закон 21.06.2018 № 2473-VIII (зі змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
11. Про затвердження Положення про ліцензування банків : Постанова Національного банку України від 22.12.2018 № 149 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18#Text>
12. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : Постанова правління Національного банку України від 03.12.2003 р. № 516. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>
13. Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання 264 діяльності банків в Україні : Постанова Національного банку України від

08.10.2015 р. № 683. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0683500-15>

14. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Національного банку України від 19.12.2017 р. № 148 (із змін. та доп.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>

15. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України: Постанова Національного банку України від 21.02.2018 р. № 14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18>

Основна (базова)

1. Гроші та кредит : навч. посіб. / М. М. Коваленко, О. С. Лєсная ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. - Харків : Тім Пабліш Груп, 2021. 235 с.

2. Вовчак О. Д. Гроші та кредит : навчальний посібник / О. Д. Вовчак, І. Є. Бучко, З. Р. Костак. К. : Центр учбової літератури, 2019. 424 с.

3. Дзюблюк О. В., Адамик Б. П., Балянт Г. Р. та ін. Гроші та кредит: підручник / за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892 с.

4. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посібник. 3-є видання. К. : Центр учбової літератури, 2019. 352 с.

5. Гроші і кредит : навчальний посібник / П. І. Коренюк, Л. В. Коренюк, О. Т. Левандівський ; Дніпров. держ. техн. ун-т, Дніпров. нац. ун-т залізн. трансп. ім. В. Лазаряна, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 401 с.

6. Сисоєва Л. Ю. Гроші і кредит у схемах і таблицях : навчальний посібник / Л. Ю. Сисоєва, К. Ф. Черкашина. Суми : Університетська книга, 2024. 245 с.

7. Ярошевич Н. Б. Фінанси, гроші та кредит : підручник / Н.Б. Ярошевич ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка» Львів : Новий Світ - 2000, 2024. 413 с.

Додаткова

1. Як говорити з дітьми про гроші / Рон Лібер ; пер. з англ. Антоніна Ящук і Казимир Мужановський. - Київ : Наш формат, 2019. 190 с.

2. Кредит в умовах модернізації діяльності банків : монографія / В. В. Соляр ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. 233 с.

3. Паперові гроші кінця ХІХ - початку ХХІ ст. в обігу України : каталог / Максим Загреба, Сергій Яценко. Київ : Логос, 2019. 517 с.

4. Карон Ж.-П., Гроші, гроші... етика / Жан-П'єр Карон; Перекладач Надія Гутянська. Київ: НАІРІ, 2021, 168 с.

5. Корецька Н. І. Історія грошей та кредиту країн світу : навчальний посібник / Н. І. Корецька ; Міністерство освіти і науки, Луцький національний технічний університет. Стереотипне видання. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2024. 339 с.

6. Більше ніж гроші. Фінансова історія людства / Сергій Мошенський. Київ : Саміт-книга, 2020. 483 с.

7. Паперові гроші України з 1990 р. : каталог / Максим Загреба, Сергій Яценко. Київ : Загреба М. [вид.], 2021. 155 с.

8. Волкова В. В., Волкова Н. І. Причини та напрями співпраці комерційних банків та страхових компаній в Україні. «Human rights: theory and practice» Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the First International educational and scientific forum (Poland, January 23–28, 2017). London: IASHE, 2017. С. 158–161.

9. Фінансова архітектура економіки України в умовах глобальних трансформацій : монографія / М. О. Житар. Чернігів : ЧНТУ, 2020. 352 с.

10. Житар М.О., Ясентюк А.С. Стан та проблеми розвитку технології Blockchain на світових фінансових ринках // Вектори інноваційного розвитку освіти, науки і бізнесу в умовах глобальних змін : збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (м.Тернопіль, 25 травня 2021 р.); Західноукраїнський національний університет, 2021. С. 10-11.

11. Електронний навчальний курс «Гроші та кредит»:
<https://elearning.kubg.edu.ua/enrol/index.php?id=14161>